

Oponentský posudek na magisterskou práci:

Lenka Harantová (2012): Volume-regulated anion channels in astrocytes – in vitro and in situ analysis

---

Magisterská práce Lenky Harantové se zabývá studiem aniontových kanálů, aktivovaných změnou buněčného objemu („volume-regulated anion channels“, VRAC) v primární astrocytární kultuře i na řezech v oblasti CA1 hipokampu a vznikla na podkladě výsledků, získaných autorkou během její stáže v Oddělení buněčné neurofyzologie Ústavu experimentální medicíny AVČR, pod vedením Ing. Miroslavy Anděrové, PhD.

Celkový popis práce

VRAC jsou aniontové kanály, které hrají významnou úlohu při změnách a regulaci buněčného objemu velkého spektra typů buněk, včetně neuronů i astrocytů. Ačkoliv jsou relativně dobře popsány jejich elektrofyziologické vlastnosti, nebyly dosud identifikovány na molekulární úrovni a není ani jasné, jestli patří k jednomu typu iontových kanálů, nebo změny, přisuzované jejich aktivaci, jsou výsledkem spolupráce skupiny typově různých kanálů. Předkládaná práce, snažící se o charakteristiku VRAC kanálů během hypotonického stresu na úrovni astrocytární kultury a in situ je proto velmi aktuální a důležitá. Výsledky práce ukazují, že proudy, které jsou charakteristické pro VRAC aktivaci, se během expozice hypotonickému roztoku zvyšují a významně roste rovněž celková vodivost buňky. Tento efekt je výraznější v buňkách v kultuře než in situ, kde VRAC proudy vykazovala méně než polovina studovaných astrocytů. Vliv hypotonického stresu potlačují blokátory VRAC kanálů tamoxifen a DCPIB. Zajímavým zjištěním je rovněž, že aktivita VRAC je potlačena zvýšenou koncentrací intracelulárního sodíku, což může mít důsledky při změnách objemu buněk během patologických stavů, např. ischemie.

Formální kvalita

Celá práce, obsahující včetně citací 58 stran, je napsaná na dobré úrovni, bez větších formálních chyb, ale chyby z nepozornosti a překlepy (viz připomínky).

Jazyk

Dobrá formulace, bez větších gramatických chyb.

Hodnocení částí předkládaného spisu

1 Literární přehled

Literární úvod obsahuje 17 stránek charakterizující studovaný objekt práce: astrocyty a především VRAC kanály. Autorka tady detailně popsala dosud známá fakta o jejich základních vlastnostech, aktivaci a modulaci a rovněž jejich úlohy během fyziologických a patologických stavů při regulaci buněčného objemu, v procesu apoptózy, buněčné proliferace a migrace. Do tohoto konceptu, alespoň z mého hlediska moc nezapadá krátká kapitola o metodě terčíkového zámku, kterou bych radila přesunout spíše do metodiky. Popis je doplněn vhodně zvolenými, přehlednými schématy s přesnou citací. Literární úvod je založen především na nejnovějších poznatcích v oboru a dokumentuje schopnost autorky pracovat s informacemi z odborné literatury.

2 Cíle

v podobě tří bodů jsou stanoveny konkrétně a přehledně.

3 Materiál a metody

Podrobný a názorný popis použitých metod od přípravy akutních řezů a primárních astrocytárních kultur, přes elektrofyziologické měření a analýzu, pomocí metody terčíkového zámku až po imunohistochemii a konfokální mikroskopii naznačuje jejich rutinní zvládnutí.

4 Výsledky

Dosažené výsledky jsou srozumitelně popsány a dokumentovány relevantními obrázky a názornými grafy.

5 Diskuse

Ve věcné diskusi autorka rozebírá jednotlivé dílčí nálezy a hledá možná vysvětlení pro nalezené rozdíly mezi výsledky in vitro a in situ.

Úroveň této diplomové práce je postačující k obhajobě a dokladem připravenosti autorky k další vědecké práci.

Dílčí připomínky a otázky do diskuse

1. Str.14, popis Na^+ homeostázy: “During neuronal firing, Na^+ released by neurons enters perisynaptic astrocytes through the action of Na^+/K^+ -ATPases and glutamate transporters and receptors (Langer et al. 2009).” Tato věta je nesmysl a podle úrovně ostatních částí práce předpokládám, že vznikla z nepozornosti. Ráda bych, aby autorka vysvětlila, co vlastně chtěla říct.
2. Tabulky 1 a 2 popisující složení použitých roztoků mají stejné složení pro isotonický a hypotonický roztok. V textu, popisujícího měření v kultuře, se dá dohledat, že isotonický roztok byl připraven s použitím manitolu, který byl u hypotonického vynechán. Doporučovala bych proto doplnit manitol rovněž v tabulce, aby informace nebyly zavádějící. Není ale jasné, jestli byl podobným způsobem připraven pro experimenty in situ, nebo jestli je chyba v tabulce.
3. Str. 41, obr. 13 – popis A, B, C neodpovídá legendě obrázku.
4. Ačkoliv je často používaná, doporučovala bych při prvním použití vysvětlit i zkratku $[\text{K}^+]_o$.
5. Drobné chyby a překlepy předám autorce samostatně.
6. Z formálního hlediska bych autorce vytkla poměrně malé složené obrázky č. 10, 11, 14, 15.

Otázky:

1. Které membránové proteiny by mohly být, dle vašeho názoru, vhodnými kandidáty pro VRACs?
2. Vzhledem k tomu, že jste ukázala, že pouze 50% astrocytů vykazovalo významné zvýšení proudu v hypotonickém roztoku, lze z toho usuzovat, že se liší schopnost jednotlivých astrocytů CA1 oblasti hipokampu regulovat buněčný objem? Jestliže ano, tak proč?
3. Jaký podíl na RVD mohou mít mechano-senzitivní iontové kanály? Existují studie, které ukazují podíl těchto iontových kanálů na RVD u jiných buněčných typů?
4. Když uvádíte v diskuzi, že tamoxifen je spíše nespecifický inhibitor VRAC, které další děje v buňce tento inhibitor ovlivňuje? Jak byste vysvětlila Váš zajímavý nálezy, že

aplikace hypotonického roztoku s tamoxifenem nejen zablokovala aktivitu VRAC, ale dokonce snížila proudovou amplitudu pod hodnotu, naměřenou v isotonickém roztoku?

V Praze dne 5.9. 2012

Doc. MUDr. Lýdia Vargová, PhD.
oponent